(KL)

M Ø T E

i

den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

mandag den 11. oktober kl. 10.30.

Møtet ble ledet av komiteens formann, Kåre Kristiansen.

Til stede var: Jo Benkow, Gro Harlem Brundtland, Johan J. Jakobsen, Kåre Kristiansen, Harald U. Lied, Torstein Tynning, Grethe Værnø, Liv Aasen, Odvar Nordli, Knut Frydenlund, Gunnar Berge, Alf Bjørnø, Kjell Magne Bondevik, Hermund Eian, Thor Knudsen, Asbjørn Sjøthun, Reiulf Steen, Jan P. Syse, Arnold Weiberg-Aurdal, Stein Ørnhøi, Kirsti Grøndahl (for Guttorm Hansen), Asbjørn Haugstvedt (for Jakob Aano) og Mons Espelid (for Hans Hammond Rossbach).

Dessuten var til stede som fungerende sekretær, Sven Østråt Owe.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: utenriksminister Svenn Stray og statsråd Anders C. Sjaastad fra Forsvarsdepartementet.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Fra Statsministerens kontor: statssekretær Kjell Colding. Fra Utenriksdepartementet: statssekretær Eivinn Berg, ekspedisjonssjef Per Ravne, 1. konsulent Ove Farstad, konsulent Torbjørn Frøysnes og personlig sekretær Hans Christian Erlandsen. Fra Forsvarsdepartementet: departementsråd Caspar Stephansen, personlig sekretær Ivar Glomstein, byråsjef John A. Lunde og konsulent Erling H. Wang.

Dagsorden:

1. Redegjørelse ved forsvarsministeren og utenriksministeren om bevilgningsspørsmål i forbindelse med dobbeltvedtaket i NATO om mellomdistanseraketter.

(KL)

2. Redegjørelse ved utenriksministeren om forlengelse av UNIFIL-styrkenes nærvær i Libanon.

3. Eventuelt.

FORMANNEN: Jeg tør spørre om det er noen som har innvendinger mot den innkallelse og saksliste som er sendt ut i forbindelse med dette møtet. - Hvis ikke, regnes disse som godkjent.

Sak nr. 1.

Redegjørelse ved forsvarsministeren og utenriksministeren om bevilgningsspørsmål i forbindelse med dobbeltvedtaket i NATO om mellomdistanseraketter.

FORMANNEN: Jeg har som formann for den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite tillatt meg å innkalle til dette møtet. Bakgrunnen for det er den debatt som har pågått i pressen i tiden etter at uttalelsen fra møtet i Arbeiderpartiets landsstyre den 1. oktober om utplasseringsspørsmålet ble kjent.

Av denne debatt har jeg merket meg at det er oppstått meningsforskjeller med hensyn til hvorledes saken nå står, og hvor langt forberedelsene er kommet i de fem land som etter forutsetningene eventuelt skal ha de nye rakettene plassert på sine områder. Det har også gjort seg gjeldende ulike syn på prosedyren, og det har vært reist tvil om Regjeringen har lagt den vekt på forhandlingsdelen av dobbeltvedtaket som var forutsatt.

Jeg syntes det var nødvendig å få en oppklaring av disse viktige elementer i saken før vi eventuelt får en realitetsdebatt under budsjettbehandlingen i Stortinget, slik at vi da så vidt mulig kan debattere ut fra sakens kjensgjerninger.

Jeg fant det altså på denne bakgrunn riktig å be de tilstedeværende statsråder om en redegjørelse for hvorledes denne viktige saken nå egentlig står. Det er mitt håp at dette møtet kan bidra til at den alminnelige enighet om hovedlinjene i vår utenriks- og sikkerhetspolitikk og vårt NATO-medlemskap kan bevares også i fremtiden.

Jeg ønsker utenriksminister Stray og forsvars-

(KL) minister Sjaastad velkommen til dette møtet.

Jeg forstår det slik at forsvarsministeren vil starte, og gir ordet til ham.

STATSRÅD ANDERS C. SJAASTAD: Spørsmålet om finansiering av anleggsprogrammet for eventuell utplassering av mellomdistanserakettene gikk som vi vet inn som en del av dobbeltvedtaket i desember 1979. Alle land som er med i det integrerte forsvarssamarbeid i NATO, var enige om å bidra til dekning av utgiftene i henhold til det eksisterende system for fellesfinansiering.

Det var enighet om at disse omkostninger måtte komme i tillegg til den vedtatte ramme for femårsprogrammet for infrastruktur - det gjelder i dette tilfellet årene 1980-1984 - som allerede var fastlagt og disponert for andre formål.

Et overslag over kostnadene ble lagt fram for forsvarsministrene og godkjent for planleggingsformål i deres møte i mai 1981. Det endelige tilleggsbeløpet til femårsprogrammet, som skulle dekke utbyggingskostnadene, ble vedtatt av de faste representanter 27. november 1981. Stortinget ble orientert om utvidelsen av rammen for det løpende femårsprogram for infrastruktur på vanlig måte. Dette ble gjort i forbindelse med St. prp. nr. 120 for 1981-82 våren 1982, der vi gjorde nærmere rede for Del 33 av NATOs fellesfinansierte infrastrukturprogram.

Også under det forrige femårsprogrammet for infrastruktur, som gjaldt årene 1975-1979, ble det nødvendig å utvide rammen. Dette ble meddelt Stortinget på vanlig måte i St. prp. nr. 103 for 1976-77 og St. prp. nr. 63 for 1977-78. Utvidelsen var på 2,7 milliarder kr., som med daværende fordelingsnøkkel på 3,12 pst. utgjorde en merutgift for Norge på ca. 84 mill. kr. Dette var en rammeøkning som skulle brukes til forskjellige formål, mens økningen for det nåværende femårsprogram ble spesielt øremerket for utgifter til rakettanlegg alene.

Anlegg er planlagt i fem europeiske medlemsland. Det er lagt opp til en meget moderat utbyggingstakt i tidsrommet 1983-1988. I hvilken grad de planlagte anlegg faktisk vil bli utbygd og tatt i bruk, vil avhenge av forhandlingsresultatet i Genève.

Det enkelte vertsland for et prosjekt kan be om bidrag når et prosjekt er godkjent i bevilgnings- og kontrollkomiteen i NATO. Inntil 2 pst. av utgiftene til planlegging kan trekkes på et tidligere tidspunkt.

(KL) Utgiftene til prosjektene blir tatt med i vertslandets finansielle halvårsrapport til den internasjonale stab i Brussel. Når den er godkjent, utarbeides et betalingsoppgjør med avregning for det enkelte medlemsland.

Dette er en fastlagt prosedyre, som er blitt fulgt av både den nåværende og tidligere norske regjeringer. Jeg kan her skyte inn at i forsvarsbudsjettfremlegget for 1983 er denne prosedyren tatt inn som trykt vedlegg til budsjettproposisjonen.

Samtlige medlemsland har lagt vekt på at utplassering av NATOs mellomdistanseraketter må oppfattes som en reell og troverdig mulighet. Det er derfor av sentral betydning at de praktiske forberedelser til utplassering finner sted.

Godkjennelse for belastning av utgiftene til dette arbeid ble gitt sommeren 1981 og midlertidig belastet Del 32 av infrastrukturprogrammet for endelig programmering i Del 33. Samtlige medlemsland som deltar i infrastrukturprogrammet, har til nå vært med på å dekke disse utgiftene.

Norges bidrag til NATOs fellesfinansierte infrastrukturprogram er for tiden 3,14 pst. av det samlede beløp. Norge har på grunn av sin utstrekning og utsatte strategiske plassering hatt et relativt stort behov for infrastrukturanlegg. Vi har derfor stort sett i alle år vært netto mottaker i avregningen med de andre medlemslandene. Disse beløp blir ført til inntekt i Forsvarsdepartementets budsjett og statsregnskap, kap. 4760, post 41. Norges bidrag fremkommer i vårt budsjett og regnskap som en reduksjon i inntektsbeløpet. Andelen vises i teksten til kap. 4760, post 41, men ikke i vedtaksposten.

Som et eksempel vil man se i Forsvarsdepartementets budsjett for 1983 at det til videreføring og igangsetting av godkjente prosjekter i Norge under fellesfinansierte byggearbeider er ført opp 525 mill. kr.

Vi selv er ansvarlig for merverdiavgift og en del andre nasjonale utgifter på til sammen ca. 76 mill. kr. Det resterende beløp på vel 449 mill. kr. blir fellesfinansiert. Vårt bidrag til NATOs samlede infrastrukturprogram på 3,14 pst. er anslått i 1983 til 120 mill. kr., hvorav 3 mill. kr. er vår andel av de utgifter som er påløpt og vil påløpe i 1983 for forberedelsene til rakettanlegg. Netto tilskudd utenfra under avregningen med de øvrige medlemsland som deltar i det fellesfinansierte infrastrukturprogram, vil derfor totalt sett beløpe seg til ca. 329 mill. kr., som er differansen mellom inntekter på 449 mill. kr. og utgifter på 120 mill. kr.

(KL) I de land som er aktuelle for eventuell utplassering, kan vi konstatere at følgende har skjedd:

I Storbritannia ble utplasseringsstedene omtalt første gang i juni 1980 og senere redegjort for i forsvarsbudsjettene for 1981 og 1982. Planleggingsarbeidet tok til ved årsskiftet 1980/81, og anleggsarbeidene ble satt i gang i løpet av 1981.

Refusjon fra de andre land som deltar i infrastrukturprogrammet, begynte å løpe fra 1. kvartal 1982, og man kan således slå fast at de øvrige land allerede deltar i finansieringen. Jeg kan her legge til at vi har mottatt regnskaper fra NATO som viser hvordan betaling har skjedd og fra hvilke land.

I Italia tok det italienske parlament en prinsippavgjørelse i 1979 om at en kryssermissilbase kunne legges i Italia. Gjennomføring ble overlatt til regjeringen, som forela parlamentet stedsvalget i 1981. Forberedende arbeider er i gang.

I Forbundsrepublikken Tyskland har anleggsutgiftene vært drøftet på komiteplan i Forbundsdagen og senere lagt fram og vedtatt som en del av budsjettet.

I Nederland har spørsmålet vært drøftet i parlamentet i forbindelse med en spørretime i vår. Parlamentet er kjent med og har ikke protestert mot at nederlandske myndigheter er med på å betale infrastrukturmidler for utplasseringsforberedelser i andre land.

Det vil ennå ta en tid før en endelig beslutning blir tatt med hensyn til prinsippspørsmålet om Nederland skal ta imot kryssermissiler på sitt territorium dersom forhandlingene i Genève ikke fører fram.

I Belgia har diskusjonen først og fremst knyttet seg til spørsmålet om utplassering på eget territorium. Det er ingen indikasjon på at parlamentet ønsker å drøfte anlegg i andre land. Belgias prinsipielle standpunkt til utplasseringsspørsmålet på eget territorium går som kjent ut på at man først vil ta endelig standpunkt til spørsmålet om og eventuelt omfanget av en eventuell utplassering i lys av utviklingen i forhandlingene.

Jeg vil også nevne Danmark. Danmark er som kjent i samme situasjon som oss i utplasseringsspørsmålet. Der har Folketinget vært orientert om kostnadene ved eventuell utplassering ved to anledninger. Det skjedde første gang i slutten av november 1979 og andre gang i begynnelsen av juni i år. Da ble det opplyst at Danmark skulle betale ca. 75 mill. kr. over en treårsperiode.

Jeg tror jeg stopper der.

(KL) FORMANNEN: Takk. Da gir jeg ordet til utenriksminister Stray.

UTENRIKSMINISTER SVENN STRAY: Annen del i NATOs dobbeltvedtak omfatter som kjent et tilbud til Sovjetunionen om forhandlinger om rustningskontroll av mellomdistanseraketter. Dette tilbudet ble fremsatt fordi alliansen ønsket å unngå et rustningskappløp, og fordi en avtale om gjensidige begrensninger på mellomdistanserakettene kunne gi en tilfredsstillende løsning for NATO på det problem de sovjetiske mellomdistanseraketter har skapt.

Jeg skal her ganske kort redegjøre for hvordan forhandlingssituasjonen for øyeblikket er.

Den 30. september åpnet tredje runde i forhandlingene i Genève. I de to foregående runder har partene lagt frem og forklart sine forslag. Selv om det kan konstateres at det har funnet sted en viss tilnærming i partenes standpunkter i enkelte spørsmål, er det ingen bevegelse i hovedspørsmålene. Fra amerikansk side fastholder man at et totalforbud mot langtrekkende landbaserte mellomdistanseraketter samt begrensninger på enkelte mellomdistanseraketter med kortere rekkevidde som kan brukes til å omgå et slikt forbud, er den beste løsning. Jeg vil her legge til at det amerikanske forslaget er utarbeidet sammen med alle de øvrige NATO-allierte, bortsett fra Frankrike, som ikke ønsker å være med på slike konsultasjoner. Det er derfor i virkeligheten hele NATO-alliansen som står bak det amerikanske forslaget.

På sovjetisk side har man avvist det amerikanske forslaget som urealistisk og foreslått avtalte styrketak på 300 mellomdistansevåpen i Europa. Det sovjetiske forslag til styrketak omfatter britiske og franske kjernevåpen, forbud mot sjø- og landbaserte krysserraketter med rekkevidde over 600 km og tilleggsbegrensninger på kjernevåpen med rekkevidde under 1 000 km. Sovjetunionen fastholder også sitt forslag om et moratorium på utplasseringen av nye mellomdistanseraketter. Det kan i denne forbindelse bemerkes at Bresjnev i mars og mai i år erklærte at Sovjetunionen ensidig har iverksatt et moratorium i den europeiske del av Sovjetunionen på utplasseringen av ytterligere SS-20-raketter. Hittil har Sovjetunionen utplassert 324 SS-20-raketter med til sammen 972 stridshoder. Arbeidet med den sovjetiske utplassering fortsetter til tross for Bresjnevs erklæringer, men man venter at det midlertidig innstilles ved årsskiftet 1982/8 Da forventes det å være utplassert 342 SS-20-raketter med 1 026 stridshoder.

De ulike sovjetiske forslag og utspill i forhand-

(KL) lingene er blitt gitt til dels stor publisitet og er blitt offentlig omtalt flere ganger, uten at en kan si at man på sovjetisk side klart har brutt prinsippet om at forhandlingene skal være konfidensielle.

På vestlig side er det imidlertid skapt et inntrykk av at man på sovjetisk side hittil ikke har forhandlet seriøst med sikte på en avtale, men stadig opererer med den forutsetning at det vil være mulig gjennom påtrykk på vestlig opinion å tvinge NATO-landenes regjeringer til å avstå fra å iverksette gjennomføringen av moderniseringsprogrammet for langtrekkende mellomdistanseraketter uten at det legges vesentlige begrensninger på de sovjetiske mellomdistanseraketter.

Når det gjelder de mål som Sovjetunionen kan tenkes å etterstrebe i forhandlingene, tyder de fremlagte forslag på at foruten å forhindre iverksettelsen av NATOs moderniseringsprogram, vil man sikre en drastisk reduksjon i de amerikanske Forward Based Systems i Europa, som hovedsakelig består av fly. Et slikt utfall av forhandlingene ville innebære en kraftig svekkelse av koblingen av forsvaret av Vest-Europa til USAs sikkerhetsgaranti og bidra til at Europa anses som en særlig sikkerhetssone. Det er av denne grunn Sovjetunionen fasthölder at forhandlingene skal omfatte amerikanske fly og tredjelands kjernevåpen. Det er derfor ventet at det er disse to spørsmål, altså spørsmålet om amerikanske fly og tredjelands kjernevåpen og spørsmålet om en total ødeleggelse av mellomdistanserakettene, samt spørsmålet om geografiske begrensninger, som russerne foreslår, som kommer til å bli hovedsaken i den kommende forhandlingsrunde.

Det er ikke ventet at man vil oppleve et gjennombrudd i denne forhandlingsrunde. Dette skyldes dels at partene stadig står langt fra hverandre i synet på de viktige sikkerhetsspørsmål, men som nevnt også at man på sovjetisk side tydeligvis ennå ikke er overbevist om at NATOs moderniseringsbeslutning vil bli iverksatt.

I det kommende år antas det derfor at Sovjetunionen vil øke presset mot vestlig opinion for å forhindre en iverksettelse av moderniseringsdelen av NATOs moderniseringsvedtak. I denne perioden kan det ikke ventes at man på sovjetisk side vil gi betydelige konsesjoner i forhandlingene. Sovjetunionen vil trolig gjøre full bru av det de facto moratorium på utplasseringen av SS-20-raketter i Europa som formodentlig vil være i kraft fra årsskiftet 1982/83. Man kan heller ikke utelukke at etter hvert som datoen for iverksettelsen av NATOs eventuelle utplassering nærmer seg, vil Sovjetunionen også true med å gjenoppta utplasseringen av SS-20 som svar på NATOs utplassering. Det er den allierte vurdering at bare ved å holde fast ved begge sider av dobbeltvedtaket og ved å holde fast ved og sannsynliggjøre at utplassering vil

(KL) finne sted med mindre konkrete forhandlingsresultater skulle tilsi noe annet, vil Sovjetunionen kunne overbevises om at det utelukkende er gjennom en avtale som inneholder omfattende begrensninger også på de sovjetiske mellomdistanseraketter, at iverksettelsen av NATOs moderniseringsprogram kan unngås og en avtale om rustningskontroll kan inngås.

La meg så også legge til noen ord om de pågående forberedelser for en eventuell utplassering.

En utsettelse av disse vil fremstå som et viktig politisk signal om at oppslutningen om dobbeltvedtaket ikke lenger kan tas for gitt. Dette vil som jeg har nevnt, få betydelige konsekvenser for forhandlingene, noe jeg skal komme tilbake til om et øyeblikk. Men det kan også få konsekvenser for forsvarssamarbeidet mellom Vest-Europa og USA. Et signal om at NATOs mellomdistanseraketter ikke vil bli mottatt i Europa om det skulle bli aktuelt å utplassere dem, kan ikke ses løsrevet fra krav i det politiske miljø i USA i den seneste tid om reduksjoner i det amerikanske bidrag til Europas forsvar. Disse krav er begrunnet med at europeerne ikke selv er villige til å gjøre nok for å opprettholde et troverdig forsvar.

En utsettelse av forberedelsene vil som jeg har nevnt, automatisk reise spørsmålet om NATOs langtrekkende kjernefysiske mellomdistanseraketter overhodet vil bli utplassert, uansett om det foreligger en avtale som gjør utplassering overflødig, eller ei.

En utsettelse av forberedelsene vil få karakter av et moratorium på utplasseringen av NATOs raketter, men vil overhodet ikke berøre de allerede utplasserte sovjetiske våpen. Det vil derfor i en slik situasjon ikke foreligge noen oppfordring for Sovjetunionen til å gi konsesjoner på sin side i forhandlingene. Sovjetunionen kan da fortsatt, slik som de hittil har gjort, avvise begrensninger på sine utplasserte raketter, idet de sier at de ikke får noen rimelig motytelse for dette, idet de kaller NATOs raketter for "papirraketter". For at vi overhodet skal kunne nå frem via forhandlinger, er det altså avgjørende at russerne blir klar over at det ikke er tale om "papirraketter" fra vår side hvis man ikke kommer frem til en avtale.

(AGO)

FORMANNEN: Jeg takker utenriksministeren for hans redegjørelse og skal om et øyeblikk gi ordet fritt. Jeg tillater meg bare å bemerke at når vi har disse møtene i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite, er det ikke for å ha debatter oss imellom, men for å klargjøre eventuelle uklare spørsmål ved kommentarer og spørsmål til de representanter fra Regjeringen som møter. Selve realitetsdebatten får vi som kjent i et annet forum her i bygget.

Jeg gir da ordet til Gro Harlem Brundtland.

GRO HARLEM BRUNDTLAND: Jeg understreker det som komiteens formann nå sa. Dette kan selvfølgelig ikke være noe forhandlingsforum for politisk avklaring av kompliserte spørsmål, særlig ikke når de hittil har vært behandlet i full offentlighet.

Så vidt jeg kan se av de orienteringer som vi nå har fått - ved siden av at Regjeringens medlemmer har lagt fram sine vurderinger, som selvfølgelig er av interesse, men som ikke er noen nyheter - er det ikke kommet fram noe nytt i forhold til det vi allerede er kjent med, bortsett fra ett punkt, nemlig opplysningen om at Folketinget i Danmark, slik jeg forstod det, er blitt orientert om 75 mill. kr. over tre år, men det kan vi i tilfelle komme tilbake til. Det er her altså ikke lagt fram hemmelige opplysninger eller andre ting som forutsetter en diskusjon i dette forum. Dette er ikke ment som noen kritikk over at det er gjort, det er bare en påpekning av det faktiske forhold. Jeg tror at den rette måten å behandle dette spørsmål på fremover, er å ta det opp i de fora som Stortinget ellers har, nemlig i dette tilfelle forsvarskomiteen, som har fått budsjett-proposisjonen til behandling. Jeg tror det riktige og mest hensiktsmessige er at kontakten mellom Regjeringens medlem - forsvarsministeren - og komiteen skjer der, at kontakten mellom partigrupperingene i Stortinget skjer gjennom den diskusjon og den avklaringsprosess som forsvarskomiteens medlemmer må foreta på vegne av Stortinget som forberedelse til innstilling og debatt, og at de nødvendige avklaringer som i den sammenheng etter våre tradisjoner så ofte må skje mellom de parlamentariske ledere og mellom gruppene, mest hensiktsmessig kan skje gjennom denne normale prosedyren.

Jeg har merket meg at utenriksministeren har gjort noen vurderinger gjeldende om hvordan situasjonen nå kan ses når det gjelder forhandlingene, og om hvilke momenter og faktorer som er viktige for å nå resultater. Som alle forstår, er dette et tema for nyanser og diskusjoner som heller ikke jeg vil gi meg inn på her. Jeg vil derfor gjerne bare takke for redegjørelsene og i og for seg ikke benytte denne anledning til å gi ytterligere kommentarer for vårt vedkommende. Redegjørelsene har

(AGO) ikke endret noe, så vidt jeg kan se, på de vurderinger som Arbeiderpartiet har foretatt, og som kom til uttrykk i mitt foredrag på Arbeiderpartiets landsstyremøte og i den etterfølgende avisdebatt. På det grunnlag vil jeg for mitt vedkommende bare be om at saken videre behandles i forsvarskomiteen.

FORMANNEN: Jeg har tegnet meg selv.

Jeg har forstått redegjørelsene fra de to statsråder slik at svaret på de innvendinger som har vært reist mot prosedyren og mot den måte saken er behandlet på, er for det første at det har vært nødvendig å gi Stortinget underretning om tilleggsbevilgninger til denne sak for å øke de rammer som infrastrukturbudsjettet ellers var basert på, og at denne underretning til Stortinget er gitt i samsvar med de retningslinjer man mener er fulgt tidligere. - Det er her henvist til et tidligere tilfelle - i 1976-77, hvis jeg ikke oppfattet det feil. - Det er videre fra utenriksministerens side lagt vekt på å få fram, hvis jeg forstod ham riktig, at det fra Regjeringens side har vært fulgt nøye med i forhandlingene, og at man har lagt vekt på å få forhandlingsdelen av dobbeltvedtaket fram i lyset, slik forutsetningen var, og endelig at Stortinget i forbindelse med bevilgningene for 1983 også vil få den redegjørelse som har vært nevnt i debatten om dette. Jeg ber om å få bekreftet om dette er riktig forstått.

Så til slutt et spørsmål: Hvorledes vil det virke i NATO dersom vi unnlater å bevilge dette på budsjettet for 1983? Vil vi komme i en særstilling i forhold til alle de andre statene som er med på dette? Vil det eventuelt få noen konsekvenser for selve utplasseringen og også for forhandlingene i Genève? Med andre ord: Hva blir den praktiske konsekvens av at vi eventuelt ikke bevilger disse midlene på budsjettet for 1983?

JO BENKOW: Jeg ser det på samme måte som Gro Harlem Brundtland, at dette var redegjørelser, dels også vurderinger, som har sin egenverdi. Jeg finner ikke å ville gå videre med det. Men Gro Harlem Brundtland antydet en normalprosedyre her som bl.a. gikk ut på at det nå er naturligst at forsvarskomiteen blir å anse som rette vedkommende fagkomite. Jeg har selvsagt ingen bemerkninger til det. Hun antydet også at det inngår i den vanlige arbeidsform her i huset at man samtidig holder en viss kontakt med de parlamentariske ledere, slik at man til enhver tid er fullorientert. Dette har jeg ingen betenkeligheter med å slutte meg til, men det ligger selvfølgelig i det ikke noe ønske om ikke til enhver tid å kunne bli fullorientert fra Regjeringens side også i dette forum, dersom slike behov etter noens mening skulle foreligge. For øvrig har jeg ingen ting å bemerke.

(AGO) ODVAR NORDLI: Det mest interessante av det som hittil har skjedd i dette møtet, er etter mitt skjønn formannens innledning. Jeg vil gjerne få lov til å peke på at den utvidede utenrikskomite ikke er etablert for å tjene som et forhandlingsforum mellom de politiske partigrupperinger i Stortinget. Den utvidede utenrikskomite er i sin form et sted hvor Regjeringen skal ha anledning til å konsultere Stortingets organer i viktige - bl.a. sikkerhetspolitiske - spørsmål. Disse konsultasjoner bør ifølge reglementet skje på et tidspunkt hvor en slik konsultasjon vil ha noen betydning, altså i rimelig god tid før viktige vedtak fattes. Jeg tror det er en fullstendig misforståelse av så vel denne komites oppgave som av hele den reelle politiske situasjon å tro at man kan løse vanskelige politiske spørsmål partigrupperingene imellom gjennom et møte av denne art, og jeg vil advare mot at man forsøker å gjøre det til noen ny regel i Stortinget og i forhold til denne komiteen.

Derimot må jeg si at nettopp i en tid hvor man vet at man står i en vanskelig utenriks- og sikkerhetspolitisk situasjon og man må vite at det er reelle politiske motsetningsforhold i folket og i Stortinget, er det viktig at man bruker de mange andre muligheter til kontakt med Stortinget som en regjering har, og at man gjør det på et tidspunkt og i en form som iallfall skal kunne forhindre unødige politiske motsetninger. Jeg har en følelse av at her har det sviktet. Jeg bruker denne anledning til å si at jeg ser det personlig som en meget vesentlig oppgave også, og kanskje særlig i vanskelige situasjoner, å forsøke å bevare mest mulig av den tradisjonelle brede politiske enighet vi har om vår utenriks- og sikkerhetspolitikk og hovedlinjene i denne. Men dersom den skal bevares, og særlig i en situasjon som denne, bør Regjeringens medlemmer etter mitt skjønn merke seg at det er viktig å ha løpende og nære kontakter med de i Stortinget også fra opposisjonen, og kanskje særlig de fra opposisjonen, som skal arbeide med disse spørsmål. Så mye om dette.

Jeg gjør oppmerksom på at Arbeiderpartiets fraksjon i forsvarskomiteen har bedt om å få en vurdering av forhandlingssituasjonen og den betydning og innvirkning som holdningen til infrastrukturprogrammet og de forberedende arbeider til utplassering av rakettene vil ha på den. Jeg er fullstendig klar over at en slik bred orientering vel ikke i sin helhet kan gis åpent i Stortinget. Jeg mener å ha oppfattet en del av utenriksministerens redegjørelse her som et fragment av en slik vurdering fra Regjeringens side. Den er etter mitt skjønn ikke fyllestgjørende, men det var et tappert forsøk, som skal honoreres. Jeg ber bare om at man fra Regjeringens side nå setter seg ned og vurderer meget nøye hva som kan gis åpent overfor forsvarskomiteen i en orientering av den type som jeg her har nevnt, og som Arbeiderpartiets fraksjon har bedt om. Og videre: Hvis Regjeringen vil gi utfyllende vurderinger, er nettopp et møte i denne komiteen

(AGO) en av de muligheter som foreligger for Regjeringen, men da etter initiativ fra Regjeringen på et tidspunkt da de ønsker å få slike vurderinger drøftet med Stortinget og høre den utvidede utenrikskomites vurderinger og tilrådinger i den sammenheng.

STEIN ØRNHØI: Jeg ser at denne saken kan gjøres til en budsjetteknisk detalj som på en måte hører hjemme i forsvarskomiteen, og som skal håndteres som tre tilfeldige millioner blant 12 000 av dem. Men jeg må si at i motsetning til Gro Harlem Brundtland og Odvar Nordli er jeg glad både for dette møtet og for at Regjeringen iallfall i vår i forbindelse med denne saken innledet en på en måte åpnere og ny praksis på dette feltet. Det har iallfall gitt meg og mitt parti mulighet for innsikt på områder som vi av og til har følt har vært litt lukkede. Jeg syns at dette møtet var bra. Jeg må si at jeg forstår godt at det kan bli behov for flere slike møter ettersom utgangspunktet her ikke er en budsjetteknisk detalj. Jeg håper at Regjeringen fortsetter den påbegynte åpne linje på dette området. Så får man heller leve med at denne åpenheten fører til at de reelle politiske motsetninger i folket blir mer synlige enn hva de har vært.

Jeg har et rent praktisk spørsmål: Da dobbeltvedtaket ble fattet, ble det lagt en slags tidsplan for utbygging av infrastruktur, og det ble lagt en tidsplan også for sluttutvikling av selve rakettsystemet. Det har vært en del pressemeldinger som tyder på at det er en viss forsinkelse i denne tidsplanen. Kan forsvarsministeren eventuelt si noe om dette?

JOHAN J. JAKOBSEN: Det er vel riktig som det allerede er sagt, at de redegjørelser som er gitt hittil, ikke har brakt fram noen store overraskelser eller store nyheter. I hovedsak er det forhold og begivenheter som de fleste, iallfall i det politiske miljø i Stortinget, har vært informert om - eller i det minste i det siste har skaffet seg informasjoner om. Det synes å være helt klart at det såkalte dobbeltvedtaket forutsatte at det som er benevnt som "visse støtteomkostninger", skulle dekkes over det felles finansieringsprogram, at man her har fulgt den vanlige prosedyre - at det egentlig ikke er noe kritikkverdig når det gjelder den prosedyre som er fulgt - og at finansieringen og utbetaling av refusjoner fra de deltakende land allerede er i gang.

(IL) Og ettersom det i debatten - i hvert fall så langt - ikke er kommet fram synspunkter som tyder på at noen overhodet bestrider at riktig prosedyre har vært fulgt, kan en også stille spørsmål om hvorfor en da har fått en sånn strid som den en har fått? Og hvem har eventuelt ansvaret for at en har fått en beklagelig strid om et så sentralt sikkerhetspolitisk spørsmål?

(IL) Hvis Regjeringen skal kritiseres i denne sammenheng, må kritikken konkretiseres dersom Regjeringen ikke har fulgt en prosedyre som er akseptabel. Men som sagt, hittil i mötet har det ikke kommet fram noen kritikk når det gjelder den prosedyre som har vært fulgt fram til denne dato.

Jeg har egentlig ikke noe særlig å legge til utover det jeg allerede har sagt, men jeg vil gjerne understreke at når det gjelder den videre behandling av saken, er jeg enig i at det först og fremst må skje i forsvarskomiteen, og at alle pröver å beflitte seg på å dempe de motsetninger og det inntrykk av motsetninger som er skapt gjennom de siste 14 dager. Så langt jeg kan se, iallfall når en hörer premissene, er de störste partiene enige i at Norge for sin del skal ta denne forpliktelsen som har sammenheng med forberedelsene. Derfor synes jeg den strid en har fått, på dette grunnlag virker noe större enn den strengt tatt burde være. Det ville være i alles interesse under den videre behandling av saken å forsöke å dempe inntrykket av motsetninger på et så sentralt og viktig sikkerhetspolitisk punkt.

KNUT FRYDENLUND: Til det Jakobsen nå sa, at det ikke er framkommet noen kritikk når det gjelder behandlingen av denne saken, vil jeg vise til det Kristelig Folkepartis representant i forsvarskomiteen, Jakob Aano, sa under debatten nå i våres, hvor han nettopp rettet kritikk mot Regjeringen for behandlingen av denne saken, og samtidig sa at dette var synspunkter som gjorde seg gjeldende i hele komiteen.

Jeg vil sterkt slutte meg til det Odvar Nordli sa, at når det gjelder behandlingen av vanskelige sikkerhetspolitiske saker, har Regjeringen et særlig ansvar.

Når Örnhöi viste til at dette er ny praksis, har vi ikke noe imot större åpenhet. Men en del av denne nye praksis er åpenbart at i en så vanskelig sak som denne, var det ikke noen kontakt mellom Regjeringen og forsvarskomiteen för det ble lagt på bordet en tekst som var helt misvisende, og som kostet komiteen mye arbeid. Vi kom fram til et resultat som brakte et helt annet bilde enn den opprinnelige teksten i proposisjonen. Hadde det vært normal kontakt på forhånd, hadde saken fått en helt annen proporsjon enn den fikk.

FORMANNEN: Behandlingen av St.prp. nr. 120 ligger bak oss.

KNUT FRYDENLUND: Det er snakk om forspillet, broder!

(IL) FORMANNEN: Jeg benekter ikke det, men siden Jakob Aanos kritikk ble nevnt, tok han også opp den andre siden av saken, som sikkert alle som hörte på debatten, vil vite. Jeg leste hans innlegg i går.

Men jeg tok ordet for å svare på det som Nordli nevnte. Jeg beklager hvis jeg ut fra det jeg sa innledningsvis, ble oppfattet slik at dette forum kan brukes som et forhandlingsforum mellom stridende parter her i komiteen. Jeg har aldri falt på en slik tanke. Jeg forsökte å understreke at mötet kom i stand for å få avklart misforståelser og for at man skulle få de informasjoner som det i pressen har vært sterkt understreket at man burde få.

Jeg minner om at denne komiteen innkalles når formannen mener det er nödvendig, eller når vedkommende statsråd ber om det. Jeg fant etter det som har vært sagt og skrevet om dette, at det forelå et informasjonsbehov. Jeg syntes det var riktig at også denne komites medlemmer fikk anledning til å stille representanter for Regjeringen nödvendige spörsmål for å forsöke å få avklart misforståelser. Det har overhodet ikke vært sagt eller antydet av meg at denne komite skulle være noen slags meglerinstitusjon, som Odvar Nordli antydet.

Jeg vil også gjöre oppmerksom på at jeg når det gjelder innkalling til möter, ikke gjör det uten å ha vært i kontakt med de respektive partiers ledelse. Det gjaldt også Arbeiderpartiet, og det gjaldt Regjeringen. Jeg fikk ikke på noe hold motforestillinger til innkallingen. Jeg fikk forståelsen av at det hadde sin verdi å innkalle til et slikt möte, selv om jeg er klar over at det ikke overflödiggjör andre kontakter med Stortinget, som Nordli var inne på, og som jeg for min del meget godt innser nödvendigheten av.

REIULF STEEN: Den debatt vi nå har fått om denne komites funksjon og rolle, tror jeg gjör det nödvendig med et par presiseringer, om ikke annet så av hensyn til protokollen.

Det blir gitt inntrykk av at det er etablert en större åpenhet, og det etterlates også et slags inntrykk av at Arbeiderpartiet skulle være motstander av en slik åpenhet. Jeg vil gjerne meget sterkt understreke at det selvsagt er vår oppfatning at så langt hensynet til landets sikkerhet tilsier, må det være maksimal åpenhet i den sikkerhetspolitiske debatt. Det ble også uttrykt glede over at utenrikskomiteen var blitt orientert, og det gjöres på en slik måte at det gir inntrykk av at denne gleden ikke deles av medlemmer fra Arbeiderpartiet. Det var ikke det som var Odvar Nordlis poeng. Poenget er at den utvidede overhodet ikke på noe tidspunkt tidligere var blitt informert

(IL) etter initiativ av Regjeringen om forhandlingssituasjonen i Genève.

Jeg hadde for min del selv anledning til for meget lang tid tilbake i denne komite å anmode Regjeringen om at denne komite måtte få slik orientering fra Regjeringen. Men det er her ikke tatt noe initiativ fra Regjeringen til å gi en slik orientering til komiteen. Det ble heller ikke gjort för Forsvarsdepartementet kom til Stortinget med sin informasjon om fordelingen av utgiftene til en eventuell utplassering. Og heller ikke dette mötet - det gikk klart fram av formannens innledningstale - var kommet i stand etter initiativ fra Regjeringen, men etter et initiativ fra formannen, og hans begrunnelse for innkallingen var en debatt internt i Arbeiderpartiet.

På bakgrunn av den kontakt jeg i mange år har hatt med denne komite, har jeg aldri hört en tilsvarende begrunnelse for innkalling, nemlig en debatt som har funnet sted - og som finner sted - internt i et av de politiske partier som er representert på dette storting. Det var hele hans hovedbegrunnelse for at han hadde tatt initiativ til å innkalle til mötet i denne komite for å gi komiteen en orientering. Regjeringen har ikke på noe tidspunkt tatt initiativ til å gi denne komiteen en slik orientering, til tross for at det har vært uttrykt et önske om det i komiteen. Jeg vil gjerne presisere dette, formann, fordi jeg har en fölelse av at her er det en del kort som blandes.

FORMANNEN: Jeg takker Steen for denne presisering. Jeg vil gjerne få oppklare denne misforståelsen. Jeg har ikke henvist til noen intern debatt innen Arbeiderpartiet, det er mulig den pågår. Jeg henviste til de informasjoner som har kommet til uttrykk i presse og massemedia.

REIULF STEEN: Formannen refererte uttrykkelig til en debatt innen Arbeiderpartiet som en viktig del av begrunnelsen for innkallingen til dette mötet.

FORMANNEN: Jeg henviste uttrykkelig til den debatt som har oppstått i tiden etter mötet i Arbeiderpartiets landsstyre.

REIULF STEEN: Det der trenger jeg ikke å kommentere, formann.

(IL) KJELL MAGNE BONDEVIK: Til debatten om dette mötet og innkallingen vil jeg si at det var betimelig at formannen kalte inn til et slikt möte. Jeg forstår ham ikke slik at det skyldtes en debatt innad i noe parti, men den offentlige debatt som har etterlatt en del uklare punkter og misforståelser som det kunne være nyttig å få Regjeringens klargjöring av i dette forum. Jeg synes som sagt at innkallingen av komiteen til dette mötet var höyst betimelig, og når ingen andre gjorde det, var det naturlig av formannen å gjöre det.

Jeg har forstått av den redegjörelse som er gitt av Regjeringen, at andre NATO-land allerede er med i finansieringen av en mulig utplassering av disse omtalte rakettene. Jeg ser det derfor for min del ikke som noe oppsiktvekkende at det foreligger et forslag om dette i proposisjonen om forsvarsbudsjettet for 1983.

Jeg har for så vidt heller ikke noe å bemerke til det Arbeiderpartiets parlamentariske leder med senere tilslutning av Höyre sa, at det er naturlig at saken nå blir behandlet av forsvarskomiteen med mulighet for kontakt mellom partilederne også her i Stortinget.

Når det så gjelder kontakt mellom Regjeringen og partiene i Stortinget og da spesielt opposisjonen, som Odvar Nordli omtalte, kjenner jeg for min del ikke til hvilken kontakt - eller eventuell mangel på kontakt - det har vært med Regjeringen. Men jeg vil for min del generelt si at jeg synes det er viktig at Regjeringen og de aktuelle statsråder holder en god og löpende kontakt med partiene i Stortinget, og da også med opposisjonen, og at det skjer både i formelle organer, men også, slik tradisjonen har vært, på uformell måte. Jeg håper at det også vil skje i fortsettelsen både i dette og andre viktige utenriks- og sikkerhetspolitiske spörsmål.

Etter mitt skjönn - og her slutter jeg meg til Jakobsen - er denne saken dårlig egnet til partipolitisk markering i noen retning. En bör söke å unngå en unödig strid om viktige sider av vår sikkerhetspolitikk, dersom det er saklig grunnlag for å unngå det. Det synes jeg vi alle bör legge vekt på i det videre arbeid med denne saken i Stortinget.

(SA) JO BENKOW: Vi startet mötet med å stille opp visse kjöreregler, bl.a. den at vi ikke her skulle henfalle til en debatt mellom medlemmer av den utvidede utenrikskomite. Hvorvidt vi har levd opp til denne forutsetning, kan man danne seg et bilde av når man leser referatet.

Jeg for min del har av mange forståelige grunner ikke behov for å rette noen kritikk mot det Regjeringen har gjort, men jeg synes det er av forholdsvis liten og faktisk underordnet interesse hvem som her eventuelt ikke har gjort tilstrekkelig. Det kan i den eksterne debatt ha sin betydning, men i den interne debatt legger jeg ikke nevneverdig vekt på det.

Det som det vel nå er behov for, er at alle, hver på sin plass, bidrar til det som bl.a. Nordli uttrykte meget presist: alt som kan bidra til å bevare en bred nasjonal enighet om sikkerhetspörsmål.

Jeg er ikke uten forståelse for at man legger vekt på slike politiske realiteter som strömninger i folket, en ny måte å se ting på, og at det kanskje også kan kreve en annen måte å gå frem på fra Regjeringens side enn det som har vært vanlig. Jeg er ikke uten forståelse for det. Jeg synes allikevel ikke at det er noe grunnlag for kritikk bare for å anlegge et slags konstruktivt syn; nemlig å se på om det i lys av det som faktisk foregår i den offentlige debatt, er nödvendig med tettere, mer omfattende og åpnere informasjoner mellom de rette vedkommende grupperinger og regjeringssiden. Det synes jeg vi nå bör kunne diskutere litt fordomsfritt, og i lys av hva saken faktisk gjelder. Jeg kan ikke forstå annet enn at den prosedyre som flere av oss har sluttet seg til i denne sammenheng, burde kunne være meget tilfredsstillende.

Som sagt har jeg ikke tenkt å delta i noen partipolitisk debatt på dette mötet. Det blir rikelig anledning til det der slike behov måtte foreligge.

Jeg synes også at uansett hvem som har innkalt til dette mötet, har mötet med det at vi har fått - skal vi si - direkte fremfört fra regjeringssiden forhold som riktignok de fleste har vært klar over, men i en samlet fremstilling under kontroll, hatt sin åpenbare egenverdi, selv om det ikke i dag fremkom noe nytt. Jeg önsker derfor heller ikke å kritisere noen part av det som er fremkommet, men er personlig interessert i å gi et bidrag til å finne frem til former som alle kan föle seg tjent med, og som kan bidra til det som jeg tror er et vesentlig anliggende

(SA) for alle, nemlig den brede nasjonale enighet om sikkerhetsspörsmål.

FORMANNEN: Neste inntegnede taler er Gro Harlem Brundtland.

Jeg har ikke flere på talerlisten, og jeg setter da strek for denne saken.

GRO HARLEM BRUNDTLAND: Jeg skal ikke bidra til å forlenge debatten. Jeg slutter meg i hovedsak til den innfallsvinkel Benkow nå valgte til dette, men det er et par ting som bör kommenteres.

La meg ta utgangspunkt i Jakobsens formulering i sitt innlegg om at denne saken er dårlig egnet for partipolitisk markering i noen retning. Det tror jeg er et godt utgangspunkt. Men da vil jeg også tilföye at de som måtte tro - og jeg måtte nesten oppfatte formannen slik - at en påpeking av behandlingen i vår av St. prp. nr. 120 og innstillingen til den, hele komitebehandlingen i den sammenheng og debatten skulle være irrelevant for å bedömme hvordan vi nå behandler saken i dagens situasjon, er kommet ut på et sidespor i denne diskusjonen. Jeg tror ikke det har vært ment slik heller fra formannens side, men jeg vil gjerne presisere at det foreligger en lang forhistorie, som går tilbake til hösten 1979 i Stortinget, hvor hvert eneste element, hver eneste korsvei, hver eneste bit av en innstilling og en uttalelse har betydning for den samlede vurdering av hvor vi står, og av hvor vi best bör gå videre fra dette punkt.

Det er slik som Knut Frydenlund har pekt på, at Arbeiderpartiet i den innstillingen klart markerte, som også Odvar Nordli tidligere under mötet understreket, at för det ble aktuelt med konkrete bevilgninger, önsket vi en redegjörelse og vurdering fra Regjeringens side om situasjonen knyttet til forhandlingssituasjonen. Dette har, som alle her vet, sammenheng med den fine og nöye balanse mellom og troverdigheten til begge sider av dobbeltvedtaket bl.a. Men jeg skal ikke utdype det noe nærmere her. Jeg vil bare ha markert dette for å understreke at höstens behandling selvsagt blir en videreföring av en diskusjon som alle bör sette seg nöye inn i ved å gå gjennom hele saken sammen med proposisjon nr. 120 og den debatt vi den gang hadde.

(SA) Jeg tror at den diskusjon vi har hatt i dette mötet, delvis med markering osv., er noe som delvis ligger litt på siden. Når man skal innta en holdning til hva mötet skal brukes til, ligger det politiske realiteter i det. Det ligger politiske realiteter knyttet til Stortingets konstitusjon, sedvane og praksis, og det betyr altså ikke at man nödvendigvis kritiserer formannen for å ha tatt et initiativ, særlig fordi man ikke på forhånd vet hva det er Regjeringens medlemmer kommer til å legge fram i et möte av denne type. Man kan ikke vurdere hva som sies, för man har hört hva som blir sagt. Det kunne ha hendt at Regjeringen hadde lagt fram en vurdering av og bedt om råd om ting som angår denne saken. Derfor kan man ikke på forhånd ta stilling til hvorvidt et punkt på dagsordenen er helt, middels eller lite relevant. Jeg vil gjerne understreke det for at vi ikke skal vikle oss inn i en unödvendig diskusjon på dette punkt.

Jeg tror at om alt som er sagt her, legges sammen, finner en at det ikke er i motsetning til hverandre. Men for at man skal kunne vurdere mötet ut fra hva som faktisk har skjedd her, nemlig en redegjörelse og ikke en tilråding om finansiering fra Regjeringens side som inviterer til råd fra den utvidede utenrikskomites side. Skulle det ha skjedd, og det er mye som tyder på at det burde ha skjedd hvis det ikke skjedde gjennom uformelle kanaler på annen måte, skulle det antakelig vært i vår för man fremla St. prpr. nr. 120, eventuelt etter den debatt man da fikk, med sikte på neste trinn i prosessen. Det er noe man kan legge seg på hjerte og tenke gjennom, det som bl.a. Odvar Nordli var inne på i sitt innlegg.

FORMANNEN: Utenriksminister Stray har bedt om ordet for å oppklare misforståelser og for å svare på noen av de spörsmål som er stilt.

UTENRIKSMINISTER SVENN STRAY: Det er et moment i denne debatt som har utspilt seg i avisene i de siste dager, som jeg har forstått skulle være særlig betydningsfullt fra Arbeiderpartiets side, og som kanskje ikke i noen nevneverdig grad har vært berört i dette mötet. Jeg har det bare fra avisene, men jeg synes allikevel det er riktig å si et par ord om det fordi når det gjelder dette spörsmålet, er det så vidt jeg kan forstå, overhodet ikke noen meningsforskjell mellom Arbeiderpartiet og Regjeringen. Det

(SA) gjelder momentet om Norge skal være noen spydspiss i utplasseringsspörsmålet.

Norge har hele tiden selv sagt at vi ikke i fredstid vil ha atomvåpen på vårt territorium, og det sier seg selv at når vi for vår del hevder et slikt standpunkt og krever respekt for det, vil det være helt meningslöst om vi skulle forsöke å presse noe annet land til å ta et motsatt standpunkt. Jeg tror ikke det er noen meningsforskjell om at det må hvert enkelt NATO-land selv avgjöre på fritt grunnlag. Det er så langt fra noen oppgave for Norge å forsöke å presse noen til det, og det er så vidt jeg med min beste vilje kan se, overhodet ingen uenighet på det punktet. Derimot kan jeg ikke se at spörsmålet om man over infrastrukturprogrammet også skal dekke utgiftene til de forberedende arbeider for en eventuell utplassering av mellomdistanseraketter, har noen som helst sammenheng med spörsmålet om å presse eller ikke presse noen medlemsland til å akseptere utplassering på sin jord. Her dreier det seg egentlig konkret om Belgia og Nederland, som ikke har avgjort om de vil motta våpen eller ikke. Hvis utfallet av diskusjonen i Belgia og Nederland kommer til å gå dithen at de ikke vil ha kjernefysiske våpen på sin jord, hva som selvfölgelig fra vår side vil bli fullt ut forstått og respektert, vil det bare bety at hvis vi ikke får noen avtale i Genève, hva vi selvfölgelig alle arbeider for å få, vil utplasseringene skje på andre steder i Europa, og det vil pålöpe de samme utgifter. Infrastrukturprogrammets omkostninger vil ikke bli et öre mindre av den grunn. Jeg kan derfor ikke med min beste vilje se at det er noen sammenheng her, at det å bevilge til infrastrukturprogrammet kan oppfattes som noe press på Nederland og Belgia, som ennå ikke har bestemt seg for om de hvis det blir aktuelt, vil akseptere at en del av disse våpnene plasseres på deres jord.

På forespörsel fra formannen må jeg nok derimot si at hvis Norge nå - som da, så vidt jeg kan forstå, det eneste land - skulle si at nå vil vi ikke, i hvert fall ikke forelöpig, tillate at de infrastrukturmidler som vi stiller til disposisjon, kan brukes til å dekke disse omkostningene, ville nok det, og vel med stor rett, bli oppfattet som om Norge nå reserverer seg mot det som man var med på da dobbeltvedtaket ble vedtatt, og de konsekvenser man den gangen trakk av det.

(SA) STATSRÅD ANDERS C. SJAASTAD: Det var et konkret spörsmål til meg fra Örnhöi om forsinkelser i tidsplanen for rakettene. Det er to elementer her. Det ene er selve utviklingen av rakettene i USA, som går noenlunde etter programmet. Vi har ikke fått noen informasjoner som tyder på at det er vesentlige forsinkelser i så måte.

Det andre elementet er anleggsarbeider, og la meg presisere at det gjelder ikke ramper for rakettene, men alt fra grunnervervelse til gjerder, reparasjonsverksteder, hangarer etc., altså rene stöttefunksjoner. Når det gjelder takten i disse arbeider, följer de også noenlunde den tidligere skisserte fremdriftsplan, dvs. at de gradvis vil bli bygd ut fram mot 1988, alt avhengig av de resultater eller ikke resultater man får i Genève under forhandlingene der. I dag er det derfor intet av det som vi sitter inne med av informasjoner, som tyder på noen vesentlig endring i den tidstabellen som ble skissert under stortingsbehandlingen i vår.

La meg ellers bare få legge til: Det er nevnt fra bl.a. Harlem Brundtland og Nordli önsket om ytterligere informasjoner og vurderinger i forbindelse med budsjettbehandlingen. Jeg viser også til et önske om det samme i vår, som da ble besvart positivt, og det sier seg selv at vi fortsatt vil oppfylle dette önsket. Jeg vil ikke gå noe mer i detaljer om det, men har merket meg det önsket som er fremkommet.

FORMANNEN: Jeg takker statsrådene for de svar de har gitt på de spörsmål som har vært reist, og regner oss dermed for ferdige med punkt 1 på dagsordenen.

Sak nr. 2.

Redegjörelse ved utenriksministeren om forlengelse av UNIFIL-styrkenes nærvær i Libanon.

FORMANNEN: Jeg gir ordet til utenriksministeren.

(SA) UTENRIKSMINISTER SVENN STRAY: Som det vil være kjent for dere, ble UNIFILs mandat for annen gang midlertidig fornyet for to måneder 19. august d.å. Mandatet utlöper således igjen 19. oktober.

Styrkens situasjon er i hovedsak den samme som da jeg sist redegjorde for den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite i august i forbindelse med forrige mandatforlengelse. Styrken befinner seg fortsatt bak de israelske linjer og er ute av stand til å utöve sitt opprinnelige mandat. Imidlertid gir UNIFIL stadig en viss beskyttelse og bistand til den lokale befolkning i innsettelsesområdet. Militært sett tjener styrken intet formål. Også politisk vil dagens situasjon i lengden være uholdbar.

På bakgrunn av dette tok man fra norsk side initiativ til et möte i New York blant de troppebidragsytende land. Mötet ble holdt 30. f.m., og samtlige 11 land deltok, hvorav fem land deltok på stats- eller utenriksministernivå.

Mens deltakerne på den ene side fullt ut delte den norske bekymring for den vanskelige situasjon UNIFIL befant seg i, var det på den annen side en utbredt oppfatning at tiden ennå ikke var kommet til å trekke UNIFIL ut av Libanon. Et unntak utgjorde Nepal, som har besluttet å trekke ut sin kontingent. Jeg legger til at Nigeria, som ikke gav uttrykk for noe slikt på mötet, snarere tvert imot, senere har opplyst at landet allikevel vil trekke seg ut av UNIFIL.

Det utviklet seg således under mötet en konsensus om at man overfor generalsekretæren skulle gi uttrykk for at de troppebidragsytende land fant UNIFILs situasjon utilfredsstillende. Samtidig skulle man indikere - med unntak som nevnt for Nepal - en vilje til fortsatt deltakelse for en ny, kortere periode utover 19. oktober. Disse synspunkter er blitt meddelt generalsekretæren av Norges FN-ambassadör.

Det mest sannsynlige er nå at mandatet blir forlenget med en ny, midlertidig periode på to måneder, forutsatt at Libanons regjering ber om det, og FNs sikkerhetsråd beslutter å etterkomme anmodningen.

Slik situasjonen er i öyeblikket i Libanon, må man anta at en slik anmodning vil komme fra den libanesiske regjering. Både militært og politisk er situasjonen i landet uklar, selv om en viss stabilisering synes å ha funnet sted i ukene etter mordet på

(SA) den nyvalgte presidenten og massakrene i de palestinske flyktningeleirene. Således er det som kjent valgt en ny president, Amin Gemayel. Han er også innsatt og han har fått utpekt en ny regjering, som for övrig har den samme statsminister som för presidentskiftet. Imidlertid står israelerne fortsatt i store deler av Libanon, og sammenstöt med de syriske styrkene forekommer. Den positive utvikling på den interne libanesiske scenen oppveies derfor av den spente militære situasjonen. Siden det må fremstå som helt urealistisk for de libanesiske ledere i Beirut at de nasjonale myndigheter vil kunne overta kontrollen med Syd-Libanon i nær fremtid, vil jeg vurdere det som mest sannsynlig at Libanon vil anmode om en forlengelse av UNIFILs mandat.

La meg legge til at mine inntrykk fra samtaler i New York med utenriksministrene fra Israel og Syria og viseutenriksministeren fra Egypt om situasjonen mer generelt i Midt-Östen meget summarisk er at mens det fra utenriksminister Shamirs side ble gitt uttrykk for en kanskje noe overraskende optimisme, var Syrias utenriksminister tilsynelatende lite fleksibel, mens Egypts Boutros Ghali gav inntrykk av vilje til kompromiss og moderasjon.

Situasjonen er dermed den at Norge etter all sannsynlighet vil bli bedt om fortsatt å delta i UNIFIL, formentlig for en periode av to måneder. Etter min oppfatning bör vi samtykke i dette, men samtidig på ny peke på at den rådende situasjon i lengden er uholdbar for UNIFIL, og at styrken må trekkes tilbake hvis det ikke innen rimelig tid igjen vil foreligge en oppgave å löse for den.

FORMANNEN: Jeg takker utenriksminister Stray for denne redegjörelse. Jeg for min del har ikke noe å bemerke til den konklusjon han har trukket.

Er det noen som forlanger ordet til redegjörelsen? - Det later ikke til å være tilfellet, og da er vi ferdig med dette punkt på dagsordenen.

Sak nr. 3.

Eventuelt.

FORMANNEN: Er det noen som ber om ordet under dette punkt? - Det er ikke tilfellet, og mötet er hevet.

Mötet hevet kl. 11.50.